

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

«До захисту допускаю»
завідувач кафедри зарубіжної
літератури та полоністики
доктор філологічних наук, професор

_____ Галина САБАТ
« » _____ 2025 р.

**ВИВЧЕННЯ ПІСЕННОЇ ЛЕКСИКИ
НА УРОКАХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ**

**Спеціальність: 014.02 «Середня освіта (Польська мова та зарубіжна
література)»**

Освітня програма: «Середня освіта (Мова і література (польська)»

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття кваліфікації – Вчитель польської мови та зарубіжної літератури

Автор роботи – Жекова Лариса Олександрівна

підпис

Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент ІваночкоГ.О.

підпис

Дрогобич, 2025

Захист магістерської роботи

ВИВЧЕННЯ ПІСЕННОЇ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Оцінка _____ за _____ стобальною _____ шкалою:

Оцінка _____ за _____ національною _____ чотирибальною _____ шкалою:

Коротка мотивація захисту:

Голова ДЕКу _____

Дата _____

підпис _____

прізвище, ім'я _____

Секретар _____

ДЕКу _____

підпис _____

прізвище, ім'я _____

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Зав. кафедрою

(підпис)

(дата)

**Завдання
на підготовку кваліфікаційної роботи**

Тема «**Вивчення пісенної лексики на уроках польської мови**»

1. Керівник к.ф.н., доц. Іваночко Г.О.
2. Жекова Лариса Олександрівна

Перелік питань, що підлягають висвітленню: вивчити літературу з обраної теми дослідження; проаналізувати теоретичні аспекти використання пісень у вивченні мови, розглянути обґрунтування впливу пісень на засвоєння лексики, граматики та вимови, мети використання пісенного матеріалу, визначити процес формування компетентностей учнів під час використання пісенного матеріалу, проаналізувати низку чинників, що впливають на добір пісень, розглянути функції, які реалізуються піснями, розглянути етапну методику роботи над піснею.

Список рекомендованої літератури:

Корницька Ж. Музика як засіб формування іншомовної фонетичної компетентності. *Іноземні мови в школі*, 2020. №2. С. 45–49.

Піддубна М. Роль пісенного матеріалу у вивченні іноземних мов. *Сучасна філологія*, 2019. Т. 12. С. 112–118.

Шиманська О. Застосування автентичних пісень у процесі навчання польської мови як іноземної. *Польська філологія та культурологія*, 2021. №1. С. 73–79.

Етапи підготовки роботи

№	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою
1.	Збір матеріалу, його опрацювання	До 12.12.2024	25.12.2024
2.	Написання плану роботи та формулювання основних її концепцій та ідей	До 12.02.2025	22.02.2025
3.	Написання практичного розділу роботи	До 20.09.2025	28.09.2025
4.	Завершення написання роботи	До 17.10. 2025	20.10.2025

3. Дата видачі завдання 15.10.2024
4. Термін подачі роботи керівнику до 20.10.2025.
5. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомена

(підпис студента)

6. Керівник

(підпис)

Анотація

Жекова Лариса. Вивчення пісенної лексики на уроках польської мови

У магістерській роботі проаналізовано теоретичні аспекти використання пісень у вивченні мови, розглянуто обґрунтування впливу пісень на засвоєння лексики, граматики та вимови, мети використання пісенного матеріалу, визначено процес формування компетентностей учнів під час використання пісенного матеріалу, проаналізовано низку чинників, що впливають на добір пісень, розглянуто функції, які реалізуються піснями, та етапну методику роботи над піснею.

Ключові слова: пісенний матеріал, лексика, граматика, вимова, компетентності.

Streszczenie

Żekowa Larysa. Nauka słownictwa piosenkowego na lekcjach języka polskiego

W pracy magisterskiej przeanalizowano teoretyczne aspekty wykorzystania piosenek w nauce języka, omówiono uzasadnienie wpływu piosenek na przyswajanie słownictwa, gramatyki oraz wymowy, cele stosowania materiału piosenkowego, określono proces kształtowania kompetencji uczniów podczas pracy z piosenkami, przeanalizowano szereg czynników wpływających na dobór piosenek, a także omówiono funkcje realizowane przez piosenki oraz etapową metodę pracy nad nimi.

Słowa kluczowe: materiał piosenkowy, słownictwo, gramatyka, wymowa, kompetencje.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	10
РОЗДІЛ 2. АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	17
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ	
ВИВЧЕННЯ	
МОВИ.....	32
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Польська мова має багато фонетичних, лексичних та граматичних особливостей. Пісні – це автентичний лінгвокультурний ресурс, який поєднує у собі мовний, емоційний та культурний компоненти, сприяючи природному засвоєнню лексики, граматики та фонетики. Вивчити іноземну мову є складно, але це – захопливий процес, який вимагає чималих зусиль. Найбільш ефективним методом є використання музики, зокрема пісень. Пісні допомагають краще засвоїти лексику, граматику та покращити навички аудіювання.

Актуальність дослідження. У навчальному процесі особливе значення набувають інноваційні та інтерактивні методи опанування іноземних мов, серед яких використання музичного матеріалу посідає одне з провідних місць. Пісні більшою мірою пробуджують інтерес учнів через їх відмінність від традиційних методів викладання, збагачують вправи і запобігають одноманітності під час занять. Музика і ритм значно покращує психологічний клімат. На уроці зникає напруга, підвищується емоційний тонус учнів. Спільне прослуховування й виконання пісень сприяє формуванню мовних, мовленнєвих, міжкультурних і комунікативних компетенцій. Впродовж століть психологи, філософи, педагоги та лікарі доводили терапевтичні та розвиваючі здатності музики. Музика є найсильнішим інструментом навчання, адже ритм і гармонія знаходять шлях до глибин душі.

Проблема використання пісень при навчанні іноземної мови у полі зору вітчизняних та зарубіжних науковців та освітян – В. Лобанова (працював над

дослідженням ролі віршів і пісень у вивченні граматики англійської мови), С.Савина, А. Димент та ін. Свідченням цього є велика кількість статей, присвячених даній темі, а саме «Віршовано-пісенні матеріали як засіб підвищення ефективності навчання учнів середньої загальної школи» Н.В. Дисяцька, «Використання віршів та пісень на уроках іноземної мови» О.В. Карапота та інші. У сучасних освітніх умовах це питання привертає увагу дослідників, учителів-практиків та методистів, з-поміж яких М. Ляховицький, О. Миролубов, І.Ільчишин, О. Метьюлкіна, О. Михайлова, О. Стом. Учені вказують на ефективність використання пісень на уроках іноземної мови. За твердженням І.Орехової, пісня – це прекрасний засіб підвищення зацікавленості до країни й до мови, яка представляє цю країну

За твердженням Ганни Іваночко, «вивчати іноземну мову через пісні – це не лише приємно, але й дуже ефективно. Це стверджують і філологи, вважаючи цей метод одним із найкращих Він поєднує в собі приємне з корисним: улюблену музику, спів та навчання. Якіж переваги «пісенної» техніки? Перш за все, це запам'ятовування нових слів та граматичних конструкцій. Пісні справді допомагають краще запам'ятовувати те, що ви намагалися опанувати раніше. Процес відбувається на підсвідомому рівні, адже улюблені мелодії розслабляють і дарують ейфорію, тобто, не потрібно напружуватися. Також цей метод допомагає звикнути до звучання мови. Спочатку ви будете вслухатися, щоб розрізнити кожне слово, але з часом звикнете до темпу та особливостей вимови носіїв, що стане неоціненним під час живого спілкування. Ще одним важливим чинником є покращення вимови. Співаючи, ви автоматично будете повторювати слова та намагатися наслідувати вимову виконавця. Також під час використання «пісенного» методу покращується розуміння граматики. У піснях ви зустрінете знайомі граматичні конструкції, морфологічні особливості частин мови, правила порядку слів[23; 6].

Мета роботи – визначити роль та місце пісні на уроці іноземної мови, довести ефективність навчання, що включає в себе періодичне використання

пісень, визначити переваги, етапи використання, функції, які виконує використання пісенного матеріалу, та запропонувати методичні рекомендації.

Завдання дослідження полягають у тому, щоб дослідити теоретичні аспекти використання пісень під час вивчення мови, розглянути обґрунтування впливу пісень на засвоєння лексики, граматики та вимови, мети використання пісенного матеріалу, визначити процес формування компетентностей учнів під час використання пісенного матеріалу, проаналізувати низку чинників, що впливають на добір пісень, розглянути функції, які реалізуються піснями, розглянути поетапну методику роботи над піснею, проаналізувати підручники з польської мови на предмет використання пісенного матеріалу, запропонувати варіанти використання пісенного матеріалу з метою закріплення тематичного матеріалу та додаткові ресурси для відбору пісень для вивчення польської мови.

Об'єкт дослідження - процес вивчення польської мови на різних етапах уроку.

Предмет дослідження – використання пісенного матеріалу як методичного засобу навчання.

Для досягнення мети й розв'язання поставлених завдань у магістерській роботі використано такі **методи** дослідження: теоретичний аналіз для вивчення наукових праць з методики викладання іноземних мов, підручників та методичних джерел для визначення теоретичних засад окресленої проблеми, емпіричні методи – аналіз пісенних текстів та їх використання у навчальному процесі і спостереження за цим, педагогічне моделювання для розробки методичних рекомендацій щодо використання пісенного матеріалу під час формування іномовної компетентності учнів, проблемно-пошуковий для визначення ефективних методичних прийомів і видів діяльності з добору пісенного матеріалу та його використання для закріплення тематичного матеріалу.

Наукова новизна магістерського дослідження – уперше системно проаналізовано пісенний матеріал як комплексний дидактичний ресурс у

формуванні лексичної, граматичної, фонетичної та культурологічної компетентностей учнів на уроках польської мови; уточнено поняття *пісенна лексика* у лінгводидактичному вимірі та визначено її структурні й функційні особливості в контексті навчання польської як іноземної; обґрунтовано педагогічний потенціал сучасних польських пісень для розвитку комунікативних умінь учнів, зокрема умінь аудіювання, інтонаційно-ритмічного відтворення та мовленнєвої пам'яті.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали можуть бути використані в освітньому процесі, під час розробки методичного супроводу програм, посібників і курсів.

Апробація роботи. Основні положення дослідження були висвітлені у науковій публікації «Вивчення польської мови за допомогою пісень» (листопад 2025 р.) // <https://isu-conference.com/arkhiv/progressive-approaches-in-science-and-engineering-26-11-25/>

Структура магістерської роботи зумовлена логікою дослідження, поставленими завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Музичний матеріал активує емоційно-образне мислення й забезпечує високий рівень залучення, що позитивно впливає на пам'ять та мотивацію. На думку Ж. Корницької [24], прослуховування автентичних пісень підвищує рівень мовної чутливості, знижує психологічний бар'єр та покращує сприйняття інтонаційних моделей. З точки зору методики викладання іноземних мов, музика сприяє формуванню фонетичних навичок, зокрема правильного наголосу, інтонації та артикуляції, що є одним із найскладніших аспектів для україномовних здобувачів освіти під час вивчення польської мови.

Пісні містять широке різноманіття лексичних одиниць: від побутових фраз до розмовних конструкцій, емоційно забарвлених виразів і зменшувальних форм, характерних для польської культури. За твердженням М. Піддубної [35], робота з пісенним матеріалом допомагає збільшити словниковий запас за короткий проміжок часу, оскільки нова інформація подається в ритмічно організованому потоці. Це формує стійкі мовленнєві асоціації та полегшує подальше відтворення матеріалу.

Однією з важливих переваг використання пісень у навчальному процесі є розвиток аудіативних навичок. Польські виконавці, зокрема Sanah, Dawid Podsiadło, Sylwia Grzeszczak, Eneja, демонструють чітку артикуляцію та літературну норму, що робить їхні композиції придатними для освітніх цілей.

Музичний матеріал дозволяє студентам сприймати природний темп мовлення та розпізнавати інтонаційну структуру фраз.

Методичні прийоми, що застосовуються під час роботи з піснями, включають:

- попереднє знайомство з ключовими словами;
- прослуховування з виконанням завдань (заповнення пропусків, сортування фраз, визначення граматичних конструкцій);
- аналіз тексту та його переклад;
- відтворення змісту пісні;
- обговорення тематики для розвитку усного мовлення.

Згідно з дослідженням О. Шиманської [44], інтеграція музичного матеріалу сприяє зниженню тривожності під час говоріння, розвитку креативності та підвищенню мотивації студентів. Водночас пісні забезпечують міжкультурну інтеграцію, оскільки знайомлять здобувачів освіти з польськими традиціями, соціальними реаліями та сучасною культурою.

Вивчення іноземної мови у сучасній школі передбачає не лише засвоєння граматичних структур та комунікативних моделей, а й формування культурної, соціолінгвістичної та дискурсивної компетентностей. У цьому контексті особливе місце займає автентичний матеріал, зокрема музичні твори, які поєднують у собі мовний, культурний і естетичний аспекти. Пісня, як один із найуніверсальніших жанрів художнього тексту, є носієм природної для мови ритміки, інтонації та живої лексики. Використання пісенного матеріалу на уроках польської мови дає змогу забезпечити багатовимірний вплив на учня: когнітивний, емоційний, мотиваційний та культурологічний.

Пісенний текст – це різновид художньо-поетичного дискурсу, який, на відміну від прозового чи публіцистичного, має виразну ритмомелодійну структуру, що полегшує процес запам'ятовування лексичних одиниць. У лінгводидактиці доведено, що музика активує одночасно раціональні й емоційні механізми сприймання, сприяючи більш глибокому засвоєнню мовного матеріалу

та створенню стійких асоціативних зв'язків. Тому вивчення польської мови через пісні відкриває широкі можливості для формування словникового запасу, розвитку вимови, аудіювання, граматичних навичок і, що особливо важливо, позитивної мотивації до навчання.

У польській лінгвокультурі пісня відіграє надзвичайно важливу роль. Фольклорні, естрадні, патріотичні, поетичні та авторські пісні, що розвивалися в різні історичні періоди, становлять багатий пласт культурної спадщини. У шкільному навчанні це дає можливість не лише розширювати лексичний запас, а й знайомити учнів із культурним контекстом Польщі, особливостями менталітету, художніми традиціями та соціальними явищами.

Поняття пісенної лексики та її особливості

Пісенна лексика – це сукупність лексичних одиниць, що використовуються в текстах музичних творів різних жанрів. Вона характеризується низкою особливостей, які впливають на процес її опрацювання в навчанні:

1. Емоційність та експресивність. Пісні зазвичай передають почуття, настрої, переживання, тому лексика в них є виразною та емоційно забарвленою.
2. Наявність розмовних, діалектних та сленгових елементів. Сучасні польські пісні, особливо молодіжні, містять багато елементів живої мови, що слугують важливим джерелом для ознайомлення учнів із розмовним варіантом польської мови.
3. Поетичність. Ритм, рима, метафори, порівняння, символи та інші засоби художньої виразності роблять пісенний текст близьким до поезії.
4. Стислість та лаконічність. Пісні обмежені у обсязі, тому слова добираються максимально точно й виразно.
5. Повторюваність. Приспіву і повтори полегшують засвоєння лексики, хоча інколи призводять до її ритмічного спрощення.
6. Культурна маркованість. У текстах часто присутні відсилання до історичних подій, традицій, назв страв, місцевих реалій, побутових особливостей.

Саме тому пісенна лексика потребує спеціального дидактичного підходу, що враховує як мовні, так і культурні особливості.

Дидактичні можливості пісенної лексики у навчанні польської мови

✓ Формування словникових навичок

Пісні містять природний мовний матеріал, який відображає реальні комунікативні ситуації. Завдяки емоційності та ритмічній структурі учні легше запам'ятовують нові слова й вирази. Ефективність формування лексики через пісні пояснюється тим, що слово в пісні має музично-інтонаційний супровід, що активує різні канали пам'яті.

✓ Розвиток аудіативних умінь

Аудіювання є одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності. Пісні дозволяють тренувати слухове сприймання у природних умовах: учні стикаються з автентичним темпом мовлення, вимовою носіїв, особливостями інтонації. На відміну від підручникових аудіозаписів, пісні мають емоційний компонент, що допомагає утримувати увагу.

✓ Удосконалення вимови та інтонації

Ритм і мелодія полегшують імітацію звуків польської мови. Учні, наспівуючи слова, природно відтворюють правильний наголос, інтонаційні моделі, просодичні особливості. Доведено, що музичні вправи сприяють подоланню фонетичних труднощів та формуванню природного мовленнєвого потоку.

✓ Засвоєння граматичних структур

Хоча пісні рідко пояснюють граматику безпосередньо, вони демонструють її функціонування у реальних контекстах. Стабільні повторювані конструкції дозволяють учням засвоїти зразки вживання часів, аспектів, прийменників, займенників, форм звертання, модальних дієслів тощо.

✓ Мотивація до вивчення мови

Музика має потужний емоційний вплив. Вона допомагає створити позитивну атмосферу, знизити рівень тривожності учнів, підвищити їхню активність. Пісні відкривають можливість сприймати мову як живий інструмент комунікації, а не лише як навчальну дисципліну.

✓ Культурологічна компетентність

Пісні знайомлять учнів із:

- польськими традиціями,
- історичними подіями,
- іменами видатних діячів культури,
- соціальними явищами,
- національними символами.

Таким чином, пісенна лексика є важливим джерелом культурної інформації й сприяє формуванню міжкультурної компетентності.

Методичні підходи до роботи з пісенною лексикою

У сучасній методиці викладання іноземних мов виокремлюють кілька стратегій використання пісень.

✓ Комунікативний підхід

Пропонує використовувати пісню як засіб створення автентичної комунікативної ситуації. Лексика вводиться й закріплюється в контексті діалогу, дискусії, виконання інтерактивних завдань.

✓ Аудіолінгвальний підхід

Зосереджується на імітації та повторенні. Завдяки ритмічності пісні цей підхід надзвичайно ефективний, адже повторення лексики відбувається природно в процесі слухання та співу.

✓ Лінгвокультурологічний підхід

Звертає увагу на національно-культурний зміст тексту. Пісенна лексика аналізується не лише з погляду значення, але й з огляду на культурні символи, історичні алюзії, традиційні образи.

✓ Компетентнісний підхід

Спрямований на формування цілісних умінь – мовних, соціальних, емоційних. Пісні використовуються як матеріал для розвитку критичного мислення, роботи в групах, творчих завдань.

Етапи роботи з пісенною лексикою на уроці польської мови

✓ Передтекстовий етап

Мета – підготувати учнів до сприймання тексту пісні. На цьому етапі можна:

- актуалізувати тематичну лексику,
- обговорити тему пісні,
- пояснити культурний контекст,
- ввести ключові слова.

✓ Текстовий етап

Учні слухають пісню з різними завданнями: визначити ключові слова, заповнити пропуски, знайти фразеологізми, відтворити зміст.

✓ Післятекстовий етап

Виконується поглиблена робота:

- аналіз лексичних одиниць,
- вивчення фразеологізмів і стилістичних засобів,
- побудова власних висловлювань із новими словами,
- інтерпретація змісту та обговорення теми.

Особливості добору пісенного матеріалу

Для шкільного навчання важливо відбирати пісні за такими критеріями:

- *відповідність віковим особливостям;*
- *правильність і чіткість мовлення виконавця;*
- *доступність лексики;*
- *цінність культурного змісту;*
- *відповідність навчальним цілям (лексичним, граматичним, комунікативним).*

Варто використовувати тексти різних жанрів – від традиційних польських пісень до сучасної естради, але з методично обґрунтованим підходом.

Переваги та труднощі використання пісенної лексики

Переваги:

- емоційна привабливість;
- природність мовлення;

- висока мотиваційна сила;
- багатство виразних засобів;
- формування міжкультурної компетентності;
- розвиток слухової пам'яті.

Можливі труднощі:

- наявність діалектизмів і сленгу;
- швидкий темп виконання;
- поетичність тексту, що ускладнює буквальне розуміння;
- культурні реалії, незрозумілі без пояснень.

Ці труднощі долаються шляхом ретельного добору матеріалу та грамотного поетапного опрацювання.

РОЗДІЛ 2. АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Тісні контакти України та Польщі в різних галузях та політичній, економічній, культурній, освітній сферах обумовили зростання інтересу до вивчення польської мови. Знання польської мови допомагає розширити горизонти своїх компетенцій та отримати нові можливості, дозволяє вільно жити, навчатися, працювати та спілкуватись на території Польщі. Польська мова дуже споріднена з українською, тому її вивчення дається набагато легше у порівнянні з англійською чи іншими мовами. Польська мова відкриває багато перспектив та горизонтів для тих, хто планує часто їздити в цю країну, або підтримувати контакти чи співпрацювати. За останні роки це стає особливо актуально. Ось кілька основних причин для вивчення мови:

Робота та кар'єра. Польща – це один з лідерів економічного зростання в Європі. Знання польської мови відкриває перед вами двері до широкого спектра професій та можливостей працевлаштування як в Польщі, так і в інших країнах.

Навчання. Багато польських університетів пропонують якісну освіту за доступними цінами. Навчання в Польщі – це шанс отримати міжнародний диплом та розширити свої знання.

Бізнес. Якщо ви плануєте розвивати свій бізнес, знання польської мови дозволить вам вийти на новий ринок та налагодити співпрацю з польськими партнерами.

Подорожі та туризм. Польща – це країна, що має багатий культурний та історичний бекграунд. Знання мови дозволить вам повноцінно насолодитися подорожжю, спілкуватися з місцевими жителями та краще пізнати країну.

Особистий розвиток. Вивчення іноземної мови – це відмінний спосіб тренувати пам'ять, розвивати логічне мислення та розширювати світогляд та прокачати свої компетенції.

Вивчення будь-якої мови є досить трудомісткою справою. Потрібно не лише вчити нові слова, а й тренуватися читати, писати, розмовляти і навіть співати абсолютно незнайомими для себе словами. Взагалі, будь-який нестандартний, а якщо говорити грамотніше, то просто модернізований метод вивчення іноземної мови може зробити процес навчання зручним, мобільним і максимально ефективним.

Одним із найбільш ефективних та водночас цікавих методів є використання музики, зокрема пісень. Польська мова, яка має багато фонетичних, лексичних та граматичних особливостей, вимагає активного занурення у мовне середовище. У цьому контексті пісні відіграють важливу роль, оскільки допомагають краще засвоювати лексику, граматику та покращувати аудіювання. Актуальність цієї теми зумовлена необхідністю пошуку інноваційних методів навчання іноземної мови. Використання пісень на уроках сприяє активізації пам'яті, розвитку мовної інтуїції, покращенню вимови та знайомству з культурними аспектами польської мови.

Думка про важливість використання засобів емоційного впливу на учнів під час навчання іноземних мов актуальна у продовж всього часу. Впродовж століть, експерти в різних галузях науки – психологи, філософи, педагоги та лікарі досліджували та доводили терапевтичні та розвиваючі здатності музики. Ще сам Платон писав свого часу, що музика є найсильнішим інструментом навчання,

адже ритм і гармонія знаходять шлях до самих глибин душі, і душа того, кого навчають, стає прекрасною та витонченою.

Проблема використання пісень при навчанні іноземної мови постійно привертає увагу вітчизняних та зарубіжних науковців та освітян – В. Лобанова (працював над дослідженням ролі віршів і пісень у вивченні граматики англійської мови, С. Савина, А. Димент та ін. Свідченням цього є велика кількість статей, присвячених даній темі, а саме «Віршовано-пісенні матеріали як засіб підвищення ефективності навчання учнів середньої загальної школи» Н.В. Дисяцька, «Використання віршів та пісень на уроках іноземної мови» О.В. Карапота та інші. Саме пісні і вірші найбільш ефективно допомагають підвищити мотивацію до вивчення мови, зацікавити учнів, створити психологічний комфорт та мовну атмосферу, а найголовніше, навчити різним видам мовленнєвої діяльності та розширити комунікативну компетенцію.

У сучасних освітніх умовах це питання привертає увагу дослідників, учителів - практиків та методистів, з-поміж яких М. Ляховицький, О. Миролубов, І. Ільчишин, О. Метьюлкіна, О. Михайлова, О. Стом. Учені вказують на ефективність використання пісень на уроках іноземної мови. Наприклад, В. Лобанов працював над дослідженням ролі віршів і пісень у вивченні граматики англійської мови. Як засвідчує практика навчання, музика є одним з ефективних засобів впливу на почуття та емоції учнів. Використання пісень, на уроках іноземної мови заохочує учнів засвоєння культури країни, мову якої вивчають. За твердженням І. Орехової, пісня – це прекрасний засіб підвищення зацікавленості до країни й до мови, яка представляє цю країну. Загальновідомо, що пісня сприяє естетичному вихованню учнів, об'єднує колектив, більш повно розкриває творчі здібності кожного. Завдяки музиці на уроці встановлюється сприятливий психологічний клімат, а також знижується психологічне навантаження й активізується мовна діяльність. З огляду на це зростає емоційний тонус та підтримується інтерес учнів до вивчення іноземної мови. На думку психологів, учні є особливо чутливими та сприйнятливими до чужої культури. кожна пісня

впливає на емоції людини та її пам'ять, що надає неоціненну допомогу під час вивчення іноземних мов у школі. На думку О. Вишневського, пісня на уроці як засіб засвоєння мови. Пісня є різновидністю вправи, а водночас і засобом підвищення настрою учнів і формування позитивного ставлення до предмета. Зокрема, пісня є одним з видів мовленнєвого спілкування, що сприяє більш міцному засвоєнню й розширенню лексичного запасу, оскільки в процесі опрацювання її тексту передбачено роботу з новими словами та виразами. Відому лексику, яка трапляється в піснях, подають у новому контексті, що допомагає її активізувати. Під час такої діяльності також краще засвоювати граматичні конструкції. Використання пісні на уроках дає змогу вдосконалювати навички іншомовної вимови, розвивати музичний слух учнів, оскільки розучування й виконання коротких та нескладних пісень і багатьма повторами допомагає закріпити правильну артикуляцію звуків, правила наголосу, особливості ритму й т. д. Спеціально підібрані вчителями пісні стимулюють образне мислення, а також формують добрий смак, що сприяє створенню передумов для всебічного розвитку особистості учня. За твердженням Н. Білоножко, першокласник легко запам'ятовує те, що зацікавило, викликало сильні емоції. Привабливість та яскравість є пріоритетними для запам'ятовування в цьому віці. Дитину цікавить те, що належить до її інтересів або становить для неї тимчасову значущість. Окрім того, у дітей молодшого віку спостерігається вроджений високий рівень музичних здібностей. У роботах Н. Білоножко, О. Карпенко, О. П. Кирпичникової, Г. Синькевич розглядається використання віршовано-пісенних матеріалів у вивченні іноземних мов у середніх школах. Певні аспекти даної проблеми аналізуються у роботах зарубіжних дослідників К. Бієр, Д. Гріффі, Т. Мерфі та Дж. Хармера. Американські вчені провели дослідження щодо впливу музики на рівень інтелектуального розвитку і прийшли до висновку, що у студентів, які перед тестуванням слухали музику В. А. Моцарта, результати теста IQ були вищими. Дослідник Д. Кемпбелл стверджував, що музика покращує пам'ять, аргументацію, просторову уяву та логічне мислення. На його думку, під впливом

музики, яка підвищує рівень катехоламінів і серотоніну, нейротрансмітери беруть участь у процесах навчання. Дж.Хармер підкреслював, що музика може забезпечити задовільний зв'язок між світом дозвілля та світом навчання.

Д.Гріффі стверджує, що ніхто не знає, чому пісні настільки потужні, але всізнають, що вони такими є насправді. Пісні містять в собі як владу музики, так і силу лірики. Вони захоплюють нашу уяву, емоції та інтелект з однаковою силою, незалежно від нашої мовної приналежності. К.Шопп виділяє наступні причини використання пісень у процесі викладання іноземних мов: емоційні, когнітивні та лінгвістичні, які переплітаються між собою і дозволяють продемонструвати цінність даного виду занять.

Викладачі іноземних мов дуже часто використовують пісні з метою введення нової лексики, так як вони сприяють її засвоєнню у контексті. Американськими вченими було проведене дослідження, метою якого було виявлення рівня засвоєння та збереження у пам'яті нового лексичного матеріалу учнями двох груп, при чому в першій групі учнів навчали лексиці традиційними методами, а у другій – за допомогою пісень. Після 12 тижнів навчання учні виконали стандартизовані лексичні тести. Результати другої групи були значно кращими. Дослідники вважають, що саме музика та її компоненти – ритм, мелодія, наголос та звук активізують різні частини мозку, відповідальні за запам'ятовування. Таким чином, слова та фрази, які вводяться за допомогою пісень, легше запам'ятовуються та зберігаються в нашій пам'яті набагато довше.

Однак, необхідно спрямовувати роботу не лише на розширення словникового запасу, а й ставити певні фонетичні та граматичні завдання. Вчені з'ясували, що музичний слух та увага тісно пов'язані з розвитком артикуляційного апарату. Розучування і виконання коротких, нескладних по мелодійному малюнку, але з чітким ритмом, з частими повторами пісень допомагають швидше і надовго запам'ятати артикуляцію, наголоси, вимову звуків і слів.

Використання пісень сприяє покращенню вимови, адже вони є автентичним зразком мови з усіма її «пастками» – різною довжиною голосних звуків, різною

вимовою деяких слів, а також особливостями зв'язного мовлення. Слід підкреслити, що дуже часто, особливо на початкових етапах навчання іноземним мовам, учні вчать слова, вимовляючи їх відокремлено, а не в контексті і, таким чином, звикають до ідеальної вимови.

Одним із важливих принципів успішного вивчення іноземних мов є принцип повторення. З точки зору Т.Мерфі саме пісні можуть активізувати механізм повторення, адже використання інших видів вправ на повторення може зробити практичне заняття нудним, а улюблену пісню можна повторювати знову і знову з однаковим задоволенням. Т.Мерфі підкреслює, що музика має потенціал змінювати атмосферу, маючи на увазі атмосферу в класі. На його думку, музика надає енергії та запалює зображення, коли учні скаржаться, що не знають, про що писати. Регулярне використання пісень на заняттях з іноземних мов може допомогти зменшити або навіть повністю усунути деякі з негативних чинників, що перешкоджають засвоєнню мов, адже пісні більшою мірою, ніж інші традиційні методи навчання, пробуджують інтерес учнів через їх відмінність від традиційних методів викладання. Вони збагачують вправи і запобігають почуттю одноманітності під час занять. Завдяки використанню музики і ритму значно поліпшується психологічний клімат, зникає напруга, підвищується емоційний тонус учнів, підтримується інтерес до предмета. Учні відчувають себе більш впевнено і комфортно.

Особливу увагу слід звернути на культурне підґрунтя пісень. Пісні іноземною мовою завжди наповнені енергетикою цієї мови, її народу. Кожна мова має свій ритм, свої відтінки звуків, і через музику простіше розкрити красу мови та зрозуміти, як інший народ висловлює різні емоції. Таким чином, використання пісень на заняттях з іноземних мов можна розглядати як один із засобів знайомства з іншими культурами в рамках полікультурної освіти. [5],[22],[28],[32].

Пісні, як частина автентичного мовного середовища, допомагають адаптуватися до реальної мови, зрозуміти її ритміку та мелодику. Вони сприяють

формуванню навичок аудіювання, що особливо важливо для польської мови, де існує значна кількість складних фонетичних конструкцій. Спільне прослуховування й виконання пісень створює освітній потенціал, сприяє формуванню відповідних мовних, мовленнєвих, міжкультурних і комунікаційних компетенцій. Слухання – це перший етап сприйняття пісенного матеріалу. Слухання може бути пасивним (локалізованим) і активним. У другому випадку слухання стає аудіюванням. За пасивного слухання сприймається ритміка, мовне оформлення, заглиблення в мовні явища й навіть у зміст і в емоційну основу. Пасивне слухання переважно обслуговує короткочасну пам'ять і сприяє цілісному сприйняттю мовного матеріалу, а увага прикута до музичного супроводу. Аудіювання служить дуже ефективним засобом щодо нової лексики, нових граматичних явищ у мові.

Виконання (безпосередньо спів) виконує функцію навчання правильного орфоепічного й інтонаційного оформлення мови, сприяє розвитку навичок вимови. Формування вимовних навичок пов'язане з формуванням відповідної вимовної культури, яка походить із поєднання двох процесів: артикуляції й інтонування. Тому рекомендується багаторазове повторення виконання. Пісня сприяє закріпленню й засвоєнню граматичного матеріалу, закріпленню лексики. У піснях завжди з'являються нові слова і словосполучення, що поповнює словник учня.

Процес використання пісенного матеріалу на уроках вивчення мови

Важливе завдання уроків польської мови - розвинути мовленнєві здібності здобувачів освіти. Тому спілкування іноземною мовою - одне з десяти ключових компетентностей Нової української школи, наскрізними лініями якого є вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час; усвідомлення ролі ефективного спілкування. У зв'язку з цим заклад загальної середньої освіти повинен більш глибоко розвивати інтелектуальні здібності, без яких неможлива

продуктивна мовленнєва діяльність учня. Під впливом навчання у школярів відбувається перебудова всіх пізнавальних процесів. Шкільний вік є продуктивним у розвитку логічного мислення. Це пов'язано з тим, що діти включаються в нові для них види діяльності і системи міжособистісних відносин, що вимагає від них набуття певних психологічних якостей. У сучасній школі на уроках іноземної мови вчителі намагаються обирати такі форми і методи роботи, які, по-перше, доступні дітям певного віку, по-друге, викликають у них зацікавленість і бажання працювати, по третє, створюють простір для розумової діяльності здобувачів освіти. Формування і розвиток логічного мислення відбувається на кожному занятті. Основним підходом до впровадження системи навчання і виховання у сучасній школі залишається класно-урочна система, за якої провідною формою організації навчально-виховної роботи є урок. У дидактиці під уроком розуміють основну одиницю освітнього процесу, чітко обмежену часовими рамками, планом роботи та складом учнів (класом).

Сьогодні згідно з вимогами Державних стандартів базової і повної середньої освіти учнів необхідно змінювати традиційні рамки уроку, посилювати його місткість, підвищувати рівень індивідуалізації навчання і самостійної роботи учнів, розвивати їх творчу активність. Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі. У сучасних умовах іноземна мова розглядається як засіб спілкування і залучення до культури іншого народу. Це поступово стає домінуючою стратегією викладання іноземної мови в початковій школі. Особлива увага приділяється навчанню іноземної мови школярів в початкових класах, бо в дитинстві схильність до вивчення мов набагато більша. Останнім часом в

педагогіці, як і в багатьох інших галузях науки відбувається перебудова практики і методів роботи в школі, а головною є проблема підтримки інтересу учня до навчання взагалі та іноземної мови зокрема. [33]

Тож, враховуючи наведене вище, процес формування компетентностей учнів під час використання пісенного матеріалу на уроках вивчення мови представлений у табл. 1.1 у Додатках. За сорок п'ять хвилин уроку буває непросто залучити кожного учня до співпраці один з одним, та й використання різноманітних вправ не завжди вирішує проблему. Окрім того, завжди знайдуться такі учні, які за тих чи інших причин не беруть участі в роботі.

Ефективність уроку – це ступінь досягнення поставленої мети педагогічної діяльності з урахуванням оптимальності (необхідності та достатності) витрачених зусиль, засобів та часу. Тому в багатьох випадках навчання учнів цілковито залежить від методичної підготовленості вчителя. Серед великого розмаїття видів робіт використання пісень заслуговує на загальну увагу, оскільки при вдалому підході до нього тренуються всі видимовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання й письмо і задіюються почуття та емоції учнів.

У Słowniku terminów literackich позначено, що пісня – це:

Pieśń – utwór odznaczający się dźwięcznością, melodyjnością, układem stroficznym, dawniej przeznaczony do śpiewania [46].

Пісні повинні мати місце на уроці для того, щоб допомогти створити дружню атмосферу співпраці, край необхідну під час навчання мови.

Переваги застосування пісенного матеріалу:

1. Діти запам'ятовують пісні швидко і легко. Саме тому, вивчення нового лексичного та граматичного матеріалів проходить також швидко та легко.
2. Іншомовна пісня – це засіб формування фонетичних навичок (ритму, наголосу, інтонації, артикуляції), адже пісня - це природний та ефективний спосіб почути

звуки, наголос та інтонацію носіїв мови, що слугує удосконаленню навичок вимови.

3. Пісня – розширює кругозір дітей та формує їх країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетенції.

4. Пісні розвивають як підготовлене, так і спонтанне мовлення учнів.

5. Пісні слугують засобом для релаксації (фізичної хвилинки) на уроці.

Із вище зазначених переваг, можна сказати, що залежно від поставленої мети уроку іноземної мови пісенний матеріал може бути використаний на різних етапах уроку, а саме:

1. Для фонетичної зарядки на початковому етапі уроку
2. На етапах введення і закріплення лексичного та граматичного матеріалу;
3. На будь-якому етапі уроку, як стимул, для розвитку мовленнєвих навичок і вмінь;
4. Як релаксація в середині або в кінці уроку, тобто як фізична хвилинка.

Отже, пісні можна використовувати з багатьох причин. Розглянемо окремі аспекти використання пісень на уроках іноземної мови.

Створення певної атмосфери на уроці. Пісні можуть бути використані як фізкультхвилинки (можна трохи перепочити, рухаючись, плескаючи, підтанцюючи, погойдуючись), як вид релаксації всередині або наприкінці уроку, коли учні втомилися або потрібна розрядка, що знімає напругу й відновлює їх працездатність, чи то створення приємної атмосфери на уроці. Працюючи з текстами пісень, учні почуваються впевненіше, ніж під час роботи зі звичайними текстами.

Введення лексики. Існує тісний зв'язок між ритмом та мовленням. Відчуття ритму – необхідний крок у вивченні мови. Популярні пісні мають приклади сучасної розмовної мови – і це є одним зі шляхів введення живої мови в класний ужиток.

Ознайомлення з культурою країни. Музика несе на собі відбиток часу та місця, де її було написано. Кожна пісня – це культурна капсула, яка несе в собі

значиму частину соціальної інформації. Через пісні можна порівняти культуру різних країн. Пісні можна використовувати як тексти, так само, як і вірші, розповіді чи інший автентичний матеріал.

Пісні як допоміжний матеріал. Пісні можна використовувати і як допоміжний матеріал до підручника або в інших навчальних ситуаціях: використання пісні в особливих випадках або коли підручник не містить необхідного матеріалу. У сучасному житті популярні пісні мають сильний вплив на нас. Учителі заохочують учнів до вивчення іноземної мови, ураховуючи «подвійний» інтерес: власний та інтерес учнів.

Навчальна діяльність у початковій школі набуває специфічного змісту, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів дітей цього віку, їхньої поведінки, емоційно-вольової та мотиваційної сфер, своєрідним характером діяльності та мовлення. Важливим чинником, що забезпечує успішність і ефективність навчання молодших школярів іноземної мови є інтерес учня до предмета. Загальновідомим фактом є жвавість і підвищена рухливість учнів молодшої школи, (їм важко втриматись на місці протягом 7-10 хвилин). Саме тому динамічність та змінність видів і режимів роботи, артистизм учителя, позитивний настрій та радісна атмосфера - важливі рушійні чинники на уроці іноземної мови в початковій ланці.

Методика роботи над піснею включає в себе три етапи:

1. етап перед прослуховуванням пісні
2. безпосереднє прослуховування пісні
3. етап після прослуховування пісні

Під час кожного етапу роботи з іншомовною піснею вчитель проводить ряд завдань. Отже, на першому етапі вчитель логічно поєднує пісню з попереднім етапом уроку, повідомляє коротку інформацію, характер, основний зміст, та навіть інколи історію створення.

Метою другого етапу роботи з піснею є залучити учнів до уважного прослуховування і виконання завдань. Є низка типів завдань, інструкції для виконання яких мають бути короткими та чіткими.

Заняття, повністю присвячене роботі з піснею, включає вступну частину, мета якої - зацікавити учнів. Види робіт, що пропонуються, покликані: створити семантичне поле за темою запропонованої пісні (наприклад: «У парах за дві хвилини пригадайте якомога більше слів на тему пісні. Складіть декілька речень із цими словами»); запропонувати учням прослухати музичний вступ до пісні та уявити тему, персонажів.

Наступний етап - ознайомлення з піснею, досягнення свідомого слухового сприйняття, виписати незнайомі слова, розібрати синтаксис та граматику, перевірити використаний словник і, нарешті, спробувати проаналізувати зміст пісні. Коли кожен учень цілком зрозумів зміст вірша, вмикається пісня, й учні співають її вголос, щоб практикуватися у вимові. Учитель може застосувати найрізноманітніші вправи на уроці під час роботи з піснею. Вибір учителем вправ, які він застосовує під час ознайомлення учнів із піснею, знову ж таки цілком залежить від мети, яку він собі обрав. Звичайно, робота з піснею в 1-2-му класах відрізняється від роботи в третьому, тим більше в четвертому класах, оскільки в дітей - більше знань, навичок. Існує проблема вибору найбільш відповідних пісень серед безлічі наявних у всіляких джерелах, адже вони повинні задовольняти певні вимоги: бути автентичними, мати відповідну мелодію; бути емоційними й актуальними; доступними в мовному плані, а також відповідати віковим особливостям учнів.

Учителю бажано обирати пісні дуже виважено. Придатність пісні залежить від того, наскільки відповідає вона цілям матеріалу, що вивчається. Слова мають бути легкими для сприйняття, вимовлятися чітко, словниковий запас - бути різноманітним, а пісня повинна містити в собі якесь послання чи хоча б розповідати цікаву історію.

Краще взагалі уникати пісень наступного типу: пісень у швидкому темпі; пісень, де музика глушить слова; пісень із неякісною поезією; пісень, які межують із непристойністю; пісень, які є провокаційними (наприклад, щодо релігійних переконань).

Добір пісенного матеріалу залежить від рівня мовленнєвої компетенції, і віку та інших особливостей учнів. Якщо виділити початковий, середній та високий рівні знань, то відповідно початківцям пропонуються коротенькі пісні повільного темпу, із простою лексикою та синтаксисом, чіткою артикуляцією, простою мелодією. Для середнього рівня підходять складніші пісні, які мають розгалужений словниковий склад, що охоплює навіть деякі ідіоматичні вирази, досить складні граматичні конструкції. Високий рівень знань учнів передбачає добір пісень з елементами розмовного стилю. Одну й ту саму пісню можна вивчати з різними віковими категоріями учнів, згідно з рівнем їхніх навчальних досягнень.

Отже, існує низка суб'єктивних чинників, що впливають на добір пісенного матеріалу, які обов'язково треба взяти до уваги педагогу:

- клас: кількість учнів та їх вік; рівень знань учнів; їх музичні інтереси;
- обладнання кабінету залежно від мети використання тієї чи іншої пісні;
- можливості навчального характеру: чи є достатньо часу на уроці;
- чи є музика водночас зі словами пісні та чи вписується певна пісня в план уроку.

- вони повинні легко співатися;
- мелодія та музика повинні бути ритмічними;
- це не має бути важким для дитячих голосових здібностей;
- слова повинні бути зрозумілими;
- пісня повинна бути цікавою для дітей; дати інформацію про життя;
- пісня повинна відповідати темі уроку.

Звичайно ж, учні краще засвоюють пісню в музичному супроводі. У цьому дуже допомагають різні пісенні сайти Інтернету (у другому розділі будуть

неведена інформація по цьому питанню). При роботі з піснею можна використовувати відеокліпи, які часто є справжніми художніми шедеврами, у яких майстерно поєднано звук, зображення, текст. Учні молодшого віку мають ще картинку або ролик перед очима і захоплюються емоційно ще більше, підключається уява, і діти ніби переносяться у той світ героя, що є у ролику, і тим самим знімається емоційна напруга і хвилювання уроку, час уроку вже не здається довгим і проходить швидше. З часом діти звикають, захоплюються та вже очікують на проходження уроку саме із таким залученням пісенного матеріалу, з'являються улюблені пісні, герої виконавці цих пісень у відеороликах, діти залюбки долучаються до освоєння нових пісень та приймають їх або частинами по куплетах або цілими, якщо текст пісні невеликий. Пригадую себе у початкових класах, коли в мене з'являвся азарт і натхнення під час хорового співання пісні у класі. Були улюблені пісні, текст яких я тоді запам'ятала на все життя і знаю і зараз у майже 50 років. Спів і музику чує якщо не вся школа, то все таки сусідні класи і охоче підтримують таке залучення пісенного матеріалу.

Гарною ідеєю є використання пісенних матеріалів, які пропонують учні, оскільки: пісні, обрані учнями накладають на останніх певну відповідальність, заохочують їх до уроку й дозволяють наблизитися до внутрішнього світу учня. Бажано, щоб вивчення пісні мало якесь продовження й логічно пов'язувалось із подальшим заняттям або самостійною роботою учнів - наприклад, у позакласній роботі - (вечори, конкурси, постанови, ігри, із залученням батьків або постанови чи вечори в школі, між класами, а може в класі між хлопчиками та дівчатами або групами в класі).

З точки зору методики пісня може розглядатися, з одного боку, як зразок звучання іноземної мови, який адекватно відображає особливості життя, культури та побуту народу країни досліджуваної мови, з іншого боку, як носій культурологічної інформації, пісня може формувати й духовну культуру учня, з'єднувати в єдине ціле його розум і душу.

Пісні при навчанні іноземної мови реалізують навчальну, освітню і розвиваючу функції.

Вони мають навчальну функцію, оскільки є засобом більш міцного засвоєння лексичного матеріалу і розширення потенційного словника учнів, полегшуючи засвоєння важкодоступних звуків, звукосполучень, інтонаційних моделей, вдосконалюють уміння експресивного усного мовлення, у них краще засвоюються і активізуються граматичні конструкції.

У словесно-музичних творах часто зустрічаються власні імена (іменники), відомості з географії та історії країни, мова якої вивчається, факти повсякденного життя, інформація яка включає особливості поведінки в різних ситуаціях, що сприяє реалізації освітньої функції в процесі навчання і формуванню соціокультурної компетенції учнів. Таким чином, вони є ефективним додатковим матеріалом, який знайомить з країнами, історіями, звичаями, вдачею, культурою, музичною творчістю.

Пісні виконують розвиваючу функцію, оскільки сприяють естетичному вихованню учнів, вихованню самосвідомості, розкриттю їх творчих здібностей і розвитку у них музичного слуху, позитивно впливають на розвиток усіх сторін особливості.

Використання роботи з пісенним матеріалом на уроці оживляє викладання, викликає позитивні емоції, служить кращому засвоєнню лексико-граматичного матеріалу. Пісні повинні бути автентичними, доступними в інформаційному та мовному плані, емоційними, проблемними і актуальними, а також вони повинні відповідати віковим особливостям учнів. Використання пісень на уроках сприяє розвитку музичного слуху, а також естетичному вихованню учнів, збагачує учнів знаннями країнознавчого характеру, сприяє їхньому залученню у діалог культур, розвиває загально навчальні вміння учнів, їхні творчі й пізнавальні вміння, підвищує інтерес до вивчення іноземної мови.[4],[11],[33],[40]

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Для викладача найбільш важливим і вагомим є розуміння його учнями матеріалу, успішне освоєння матеріалу, а саме успіхи у вивченні мови. Для педагога приємно бачити, що його учні на уроці щасливі, енергійні, завзяті і при цьому добре засвоюють навчальний матеріал. Так само і учні. Школярам дуже подобається і ходити в школу і бути присутніми і активними на уроках, де викладач створює комфортну нестресову атмосферу, де використовуються різні творчі та технічні засоби та прийоми викладання, закріплення матеріалу, є можливість перепочити, рухаючись, підтанцювуючи, плескаючи в долоні, погойдування заспокоює, знімає напругу, переключає увагу школярів на інші варіанти сприйняття інформації. Це все стимулює пам'ять, не перенавантажує її за рахунок емоційної складової. Особливо це стосується учнів молодшого та

середнього шкільного віку. Для більш дорослих кращим буде збільшення ролі емоційної складової, за рахунок якої підлітки більше відкриваються, розслабляються і тоді самі вже можуть дозволити собі і рухатися і танцювати і плескати. Тому використання музики та співу на уроці є відмінним засобом для досягнення успіху в навчанні іноземної мови.

Для навчання у школах використовуються підручники польської мови, а чи в них використовується пісенний матеріал, тож, щоб дізнатися, деякі з них (чотирнадцять підручників) передивилася, щоб виявити наведення пісень для опрацювання навчального мовного матеріалу, а саме:

Войцева О., Буцацька Т. Підручник для 1 класу Польська мова 2023р.[8],

Войцева О.А. Польська мова Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2010р.[9],

Лебедь Р.К., Слободян І.А. Підручник для 1 класу Польська мова. Буквар (у 2х частинах) 2018р.[25],

Лебедь Р.К., Слободян І.А. Підручник 2 клас Польська мова та читання (у 2х частинах) 2019р.[26],

Лебедь Р.К., Слободян І.А. Підручник Польська мова та читання для 3 класу 2020р.[27],

Луцик Д.В. Польська мова. Буквар. 2018р.[28],

Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Польська мова для 5 класу (1й рік навчання) 2018р.[7],

Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Підручник для 10 класу Польська мова 6й рік навчання 2018р.[6],

Мастияк В. Довідничок для учнів. Польська мова. Початковий рівень 2018р.[31],

Іванова М.С., Іванова-Хмель Т.М. Підручник з Польської мови 2018р.[19],

Бабина Т.Ф. Підручник Польська мова 2 клас 2019р.[2],

Бабина Т.Ф. Підручник Польська мова для 3 класу 2020р.[3],

Масол Л.М. Sztuka klasa 2 2019р.[30],

Волощенко О.В. Підручник 2 клас з навчання польською мовою « Я досліджую світ» (у 2х частинах)2019р.[10],

Аналізуючи матеріал з чотирнадцяти підручників, лише тільки у п'ятих підручниках було наведено загалом всього тринадцять пісень.

Так в підручнику Войцева О., Бучацька Т. Підручник для 1 класу Польська мова 2023р. наведено до опрацювання п'ять пісень[8].

У підручнику Войцева О.А. Польська мова Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2010р. наведено чотири пісні для ознайомлення та виконання відповідного тематичного завдання[9].

У підручнику Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Польська мова для 5 класу (1й рік навчання) 2018р. наведено дві пісні, але на відміну від усіх підручників, лише в цьому вказаний біля пісень QR код, щоб мати можливість послухати та заспівати[7].

У підручнику Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Підручник для 10 класу Польська мова 6й рік навчання 2018р. наведена одна пісня, але вже без QRкоду[6].

У підручнику Бабина Т.Ф. Підручник Польська мова для 3 класу 2020р. наведена одна пісня[3].

Загалом в усіх чотирнадцяти підручниках використовується багато віршів таких авторів, як JanBrzechwa, StanisławKaraszewski, DanutaWawiłow,JerzySkokowski, JózefCzechowicz, DorotaGellner, SofiaStanecka, JolantaWybieralska, WincentyFader, MałgorzataStrzałkowska, MariaTerlikowska, StanisławAleksandrak, KornelMakuszyński, IrenaSuchorzewska, ŁochockaHanna, WandaChotomska, ReginaGvuchalska, RomanPisarski та інші, загадки, прислів'я, римованки, уривки текстів, байки, уривки казок, легенди, у підручнику для студентів наведені у додатку тексти для ознайомлення.

Тож, підсумовуючи, можна сказати, що, нажаль, пісенний матеріал не є широко вживаним у підручниках у порівнянні хоча б з віршами та загадками.

Думаємо, використання пісень у підручниках знаходиться на стартовому етапі, і пов'язано це, думаю, з одного боку з розширенням технічних можливостей підключення музичного супроводу пісні як технічними засобами в класі, так і технічними засобами саме викладача, збільшенням можливостей проведення, підключення і використання інтернету і в класі, і учнями, і в хатніх умовах, розширенням можливостей для викладача пошуку та підбору пісенного матеріалу для іномовного навчання, розширенням можливостей підготовки супровідного матеріалу до засвоєння, обігравання та представлення пісенного матеріалу учням (картинки, відеоролики, ігри, супровідний матеріал, пазли і т.п.), можливо і з адаптацією навчальних програм для використання пісенного матеріалу при засвоєнні граматичного і фонетичного матеріалу.

Також наявність у школах фахівця з питань комп'ютерних технологій сприяло б розширенню активного використання викладачами сучасних технічних засобів для тих з них, хто тільки починає знайомство та інтеграцію їх із навчальним процесом.

Тому питання підготовки пісенного матеріалу для практичного використання на уроках під час введення та закріплення іномовного матеріалу є актуальним.

У підручнику Войцева О., Бучацька Т. Підручник для 1 класу Польська мова 2023р. сторінка 74 наведена *piosenka* *Rozpoczęcie zabawy* i *Zakończenie zabawy* (Temat 1 Naszaskoła) [8]

Piosenka

Rozpoczęcie zabawy

Gdy się dzieci mają bawić,
To «Dzień dobry» mówią sobie.
Uśmiechają się do siebie
I podają ręce obie.

W kole wszyscy tu stoimy.

Zakończenie zabawy

Gdy się dzieci chcą pożegnać
«Do widzenia» mówią sobie,
Uśmiechają się do siebie
I podają ręce obie.

W kole wszyscy tu stoimy.

Każdy czyjaś rękę trzyma

I za rękę się trzymamy,

I «Dzień dobry» już mówimy, «Do widzenia» już mówimy

Tak zabawa się zaczyna.

Tak ze sobą się żegnamy.

Далі на сторінці 75 наведена пісенька «Różowe kwiaty» (Temat 2 Naszaklasa)

Piosenka Różowe kwiaty

Te różowe kwiaty

By mu dziś wesoło

Są dla naszej pani,

Śpiewały od rana.

By dziś pięknie kwitły,

3. Litery zaśczarne

By dziś pięknie kwitły

Niech się w złote zmieniają

I pachniały dla niej.

I dodadzą blasku,

A te ptaszki będą

I dodadzą blasku

Dla naszego pana.

Tym naszym życzeniom.

By mu dziś wesoło,

У Темі 10 Улюблені забавки наведена пісенька «Misia Uszatka»

Piosenka Misia Uszatka

«Na dobranoc, dobry wieczór»,

Miś pluszowy śpiewa Wam.

Mówią o mnie Miś Uszatek,

Bo klapnięte uszko mam.

Jestem sobie mały miś, gruby miś,

Znam się z dziećmi nie od dziś.

Jestem sobie mały miś, śmieszny miś,

Znam się z dziećmi nie od dziś!

У Темі 17 Jesień Przyroda jesienią наведена пісенька «Idzie pani jesień»

Piosenka Idzie pani jesień

Idzie, idzie pani jesień

Różne dary w koszu niesie.

Ma tam liście piękne, nowe,
Bardzo barwne, kolorowe.
I kasztany, żółędzie,
Rozsypuje wszędzie, wszędzie.
Niesie również jarzębinę
Na korale dla dziewczynek.
Wszystko piękne jest nowe.
I czerwone, i brązowe,
No i żółte, oczywiście.
I jest wszędzie uroczyście.

У Темі 24 Свята і розrywки зимові наведена пісенька «Святий Миколай»

Piosenka Święty Mikołaj
Święty Mikołaj nocą wędruje.
W okna zagląda i nasłuchuje.
Gwiazdka w okna świeci,
Gdzie są grzeczne dzieci.
O każdym grzecznym dziecku pamięta
Dobry dziadunio, Mikołaj Święty.
Co za radość będzie,
gdy do nas przybędzie!

Завдань до пісень у підручнику не наведено як в інших підручниках, тож то є на вибір викладача до використання чи то ознайомлення зі словами і розуміння, чи то слухання.

Адже на початку дивно і важко, бо вуха не звикли до нових звуків, мозок не може швидко переробляти інформацію. А в піснях слова повторюються, слова вибрані прості, змістові конструкції також прості, тож з часом сприймається все більше знайомих слів, розуміється інтонація і ось ми вже у вирі подій пісні і слухаємо історії далі.

А ще слухаємо, як треба говорити і намагаємося скопіювати почуте, після чого з часом зникає акцент, мовлення пришвидшується та говорити стає легше, тому важливо вголос повторювати почуте, через що тренується мовний апарат, налаштовується, а в польській мові це особливо актуально через велику кількість шиплячих, через які не з першого разу вдається вимовити слова і саме повторення у піснях і сприяє тренуванню і вимові.

Ще пісні допомагають збільшувати словниковий запас, бо прочитуються по декілька разів, зорова пам'ять допомагає запам'ятовувати (слова вчитель може набирати на карточках та грати в ігри про послідовність чи складання рядків) послідовність букв, що у подальшому дає змогу писати слова, розпізнавати їх у тексті, проспівуються по декілька разів, як буде наведено у подальших прикладах. Спів є чудовим помічником, особливо в ті моменти, коли не хочеться нічого робити, і слухати, і співати значно приємніше і легше, ніж, скажімо, робити граматичні вправи чи читати.

На початку ознайомлення вибираємо тексти пісень прості, невеличкі, бажано у супроводі відеоряду для зоряного співвідношення картинки і слів та розміщуємо поруч картинку із назвою об'єкту відповідно до відео ряду. Далі важливо пояснити: які діє будуть відбуватися, для чого і про що пісня, треба пояснити куди дивитися та в якій послідовності, дати другорядну інформацію, пояснити правила читання. Це передтекстовий етап опрацювання пісні.

Під час слухання тексту йде текстовий етап опрацювання, ціль якого допомогти учням почути та зрозуміти значення слів з тексту. Вправи текстового етапу мають бути, як гра, цікавими і стимулюючими. Варіанти пісень для практичного використання на уроці для закріплення матеріалу для опрацювання наведено у Додатку Б. Як було наведено вище, скласти у правильному порядку слова пісні, у рядку, заповнити пропуски слів, відновити переплутані слова, рядки, з'єднати початки та закінчення речень з тексту пісні, розв'язання кросвордів за змістом пісні, картки із зображенням героїв\предметів\явищ пісні або відеоряду, які треба розташувати у правильній послідовності або прибрати

зайві, робота з класом, командами, групами, у парах та виробляються вміння працювати в колективі. Завдання ускладнюються відповідно до віку учнів, тем програми та вмінь.

Під час закріплення лексичного матеріалу використовуємо пісні наприклад частин тіла, днів тижня, закріплення наголосу і т. п. Для закріплення граматичного матеріалу необхідно знайти прикметники, частки, пояснити закінчення, визначити час дієслів і т. п. У другій половині уроку обов'язкові пісенні паузи, під час яких учні рухаються, надаючи перевагу тим фізичним вправам, які розслабляють м'язи спини, таза, шиї тощо; переключають увагу на щось нове, наприклад, інформацію про пісні сучасних груп чи виконавців, музичні конкурси, чи пісні символи, тобто додаткова інформація для розширення знань та світогляду.

На післятекстовому етапі опрацювання пісні можливо підведення підсумку емоційного стану, сподобань учнів, командних підсумків і можливостей, планів на майбутнє, висловлення думок учасників, побажань, складання діалогів, розігрування рольової гри по подіям пісні із короткими фразами чи діалогами, можливе малювання по змісту пісні, тобто розвиток творчих здібностей, можливе звернення уваги на мову, звуки, слова, граматику.

В підручнику Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Польська мова для 5 класу (1й рік навчання) 2018р. наведено дві пісні, але на відміну від усіх підручників, лише в цьому вказаний біля пісень QR код, щоб мати можливість послухати, заспівати, а також легко навчитися лічити та вивчити дні тижня [7]:

Rapujące cyfry

sł. Monika Oliszewska muz. Joanna Jasińska

Raz, dwa, trzy – liczysz ty;

trzy i dwa – liczę ja.

A teraz wszyscy razem liczymy,

w wesołe cyfry się zabawimy!

Cztery i siedem, sześć w jednym rzędzie!

Dwa oraz zero i jeszcze osiem
drapia się dzisiaj ciągle po nosie.

Ref.: Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie? Co będzie?

Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie?

Uciekła jeszcze jedynka chuda –

Chce podróżować, jeśli się uda.

Trójka i piątka chciały być grzeczne,
ale od jutra dziś nie koniecznie.

Ref.: Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie? Co będzie?

Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie?

Jak tu pozbierać wszystkie cyferki

i poustawiać w szereg niewielki?

Cyferki moje, ustawcie się teraz

i liczymy razem od dziewięciu do zera!

Ref.: Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie? Co będzie?

Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie?

Dziewięć, osiem, siedem, sześć, pięć, cztery, trzy, dwa, jeden, zero!

Zero, jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem, osiem, dziewięć.

Dziewięć, osiem, siedem, sześć, pięć, cztery, trzy, dwa, jeden, zero!

Zero, jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem, osiem, dziewięć.

Ref.: Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie? Co będzie?

Oj, co to będzie?Co to będzie?

Co z nimi będzie?
Oj, co to będzie?Co to będzie?
Co z nimi będzie? Co będzie?
Oj, co to będzie?Co to będzie?
Co z nimi będzie? Dobrze będzie!

Tydzień

sł. Jan Brzechwamuz. Joanna Jańska

Tydzień dzieci miał siedmioro:
«Niech się tutaj wszystkie zbiorą!»
Ale przecież nie tak łatwo
Radzić sobie z liczną dżiatwą.
Poniedziałek już od wtorku
Poszukuje kota w worku,
Wtorek środę wziął pod brodę:
«Chodźmy sitkiem czerpać wodę.»
Czwartek w górze igłą grzebie
I zaszywa dziury w niebie.
Chcieli pracę skończyć w piątek.
A to ledwie był początek.
Zamyśliła się sobota:
«Toż dopiero jest robota!»
Poszli razem do niedzieli.
Tam porządnie odpoczęli.
Tydzień drapie się w przedziałek:
«No a gdzie jest poniedziałek?..»

В підручнику Бабина Т.Ф. Підручник Польська мова для 3 класу 2020р. на сторінці 65 у лекції 15 наведена піosenkaZimowe zabawy для вивчення (із

завданням по змісту пісні підібрати відповідні слова для порівняння наведених картинок та якостей) [3]:

piosenkaZimowe zabawy

Zima, zima, zima – pada, pada śnieg

Jadę, jadę w świat sankami

Sanki dzwonią dzwoneczkami Dzyń, dzyń, dzyń.....

Zasypane pola – w śniegu cały świat

Białadroga hen przed nami

Sanki dzwonią dzwoneczkami Dzyń, dzyń, dzyń.....

Jaka pyszna sanna – parska rażno koń

Śnieg rozbija kopytkami

Sanki dzwonią dzwoneczkami Dzyń, dzyń, dzyń.....

В підручнику Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Підручник для 10 класу Польська мова 6й рік навчання 2018р. наведена одна пісня гурту «IchTroje» вже без QRкоду, але доповнена додатковою пізнавальною інформацією для розширення світогляду [6] :

Żadnych granic

Tak bardzo chciałbym kiedyś zostać astronautą,

Który tam góry spogląda na Ziemię.

Bo wszyscy, którzy kiedyś byli tam w górze,

Oni wszyscy mówią, że jest pięknie.

Żadnych granic, żadnych flag,

Tam z góry świat wygląda po prostu pięknie.

Żadnych krajów, żadnych narodów,

Żadnych wojen tam z góry nie widać.

Żadnych granic, żadnych flag,

Nie ma głupich waśni, nie ma różnych ras.

Żadnych wojen, żadnych państw.

Żadnych wojen tam z góry nie widać.

Bezgraniczny świat bez flag.

Z góry granice są w ogóle niewidoczne.

Bezgraniczny, niezwykle.

Bez waśni, wybuchów złości i wojny.

А також у підручнику наведена додаткова інформація, щонаведене на рисунку

2.1 Singl *Żadnych granic*[6] :

Рисунок 2.1

Така додаткова інформація на рис. 2.1 розкриває світогляд учнів, даючи розуміння про створення цієї пісні та її виконання.

В підручнику Войцева О.А. Польська мова Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2010р. наведено чотири пісні для ознайомлення та виконання відповідного тематичного завдання[9].

У вправі 20 на сторінці 27 наведений текст польської народної пісні *Głębokastudzienka* для перекладу і ознайомлення з правилами вимови голосних і приголосних звуків[9]:

Głębokastudzienka

Głębokastudzienka, głęboko kopana,

A przy niej Kasieńka jak wymalowana.
Przy studziencie stała, wodę nabierała,
O swoim Jasieńku kochanym myślała.
Żeby cię, Jasieńku, choć raz zobaczyła,
To bym do studzienki za tobą skoczyła.
Najpierw bym rzuciła ten biały wianeczek,
Com sobie uwiła ze samych różyczek.
Ucałuję listek szeroki, dębowy
Razem z pozdrowieniem rzucę go do wody.
Zanieś go, studzienko, do Jasieńka mego,
Powiedz mu ode mnie, że czekam na niego.

У вправі 104 на сторінці 111 наведений текст польської народної пісні Gdzie strumyk płynie z wolna для читання та перекладу[9]:

Gdzie strumyk płynie z wolna
Gdzie strumyk płynie z wolna, rozsiewa zioła maj,
Stokrotka rosła polna, a nad nią szumiał gaj.
Wtem harcerz idzie drogą, - Stokrotko witam cię,
Twój urok mnie zachwyca, czy chcesz być mą czy nie?
Ma miłość jest ogromna, głęboko w sercu skryta,
I nikt jej nie odgadnie, i nikt jej nie odczyta.
Tak idą, idą, idą – aż zaszli w ciemny las,
A harcerz taki gapa, że na pokrzywę wlaźł.
A ona, ona, ona, coż biedna robić ma?
Nad gapą pochylona i śmieje się: ha, ha.

У вправі 143 на сторінці 162 наведений текст польської пісні Kolorowe jarmarki для читання, перекладу та вправи, щоб поставити дієслова у формі множини[9]:

Kolorowe jarmarki

Kiedy patrzę hen za siebie
W tamte lata, co minęły
Kiedy myślę, co przegrałam,
A co diabli wzięli.
Co straciłam z własnej woli,
A co przeciw sobie.
Co wyliczę to wyliczę,
Ale zawsze wtedy powiem,
Że najbardziej mi żal:
Refren: Kolorowych jarmarków,
Blaszanych zegarków
Pierzastych kogucików,
Baloników na druciku
Motyli drewnianych,
Koników bujanych
Cukrowej waty
I z piernika chaty.
Tyle spraw już mam za sobą,
Coraz bliżej jesień płowa.
Już tak wiele przeszło obok,
Już jest co żałować.
Małym rzeczom zostajemy,
W pamiętaniu wierni.
Zamiast serca noszę chyba
Odpustowy piernik,
bo najbardziej mi żal. (Ryszard Ulicki)

У вправі 200 на сторінці 224 наведений текст польської пісні Nieznanemiasto для читання, перекладу та вправи, щоб знайти займенники, визначити їх розряд та граматичну форму[9]:

Nieznane miasto
Na świecie miasto gdzieś jest
I ten jeszcze nieznany ci dom.
Gdzie być może od wielu już lat,
Czeka całkiem nieznany ci ktoś.
Odnajdziesz takie miasto i dom.
Będiesz szczęśliwa, a z tobą – on.
Ten ktoś, co wiele nocy i dni
Czekał i tylko o tobie śnił.
I nawet zegar, co kiedyś już,
W tym domu dawno zagubił czas,
Wybijać zacznie szczęśliwe dni,
Przez wiele lat...
Dziewczyno – już nie smuć się,
Szczęście czeka gdzieś, dobrze to wiesz.
Musisz sama odnaleźć je,
Gdzieś daleko – nikt nie wie, gdzie.(T. Majcher)

Прослуховування пісень не є довготривалим, не займає багато часу, тож це подобається і стає звичкою. Бо музику можна взяти із собою будь де, відповідно, процес навчання буде йти і в машині, і в автобусі, по дорозі додому і т. п. Пісні і музика мають дивну здатність – їх складно забути, особливо під впливом емоцій тому, що йдуть асоціації, і мислення переходить на потрібний лад, через що запам'ятати ті чи інші слова стає дуже легко і вони не забуваються. Люди прокручують текст знову і знову, тож слухаючи пісні польською мовою досить легко поповнити свій словниковий запас.

В пошуках пісень польською мовою з метою вивчення мови можу навести наступні ресурси:

Ютуб-канал та мобільний додаток Pomelody, в опису якого йдеться, що то програма, яка надає доступ до комплексної системи музичної освіти для

немовлят, дітей раннього та дошкільного віку для розвитку природного потенціалу дитини. Цей додаток на рисунку 2.2 зі стильним візуальним та музичним оформленням, з використанням різних музичних стилів у піснях для дітей:

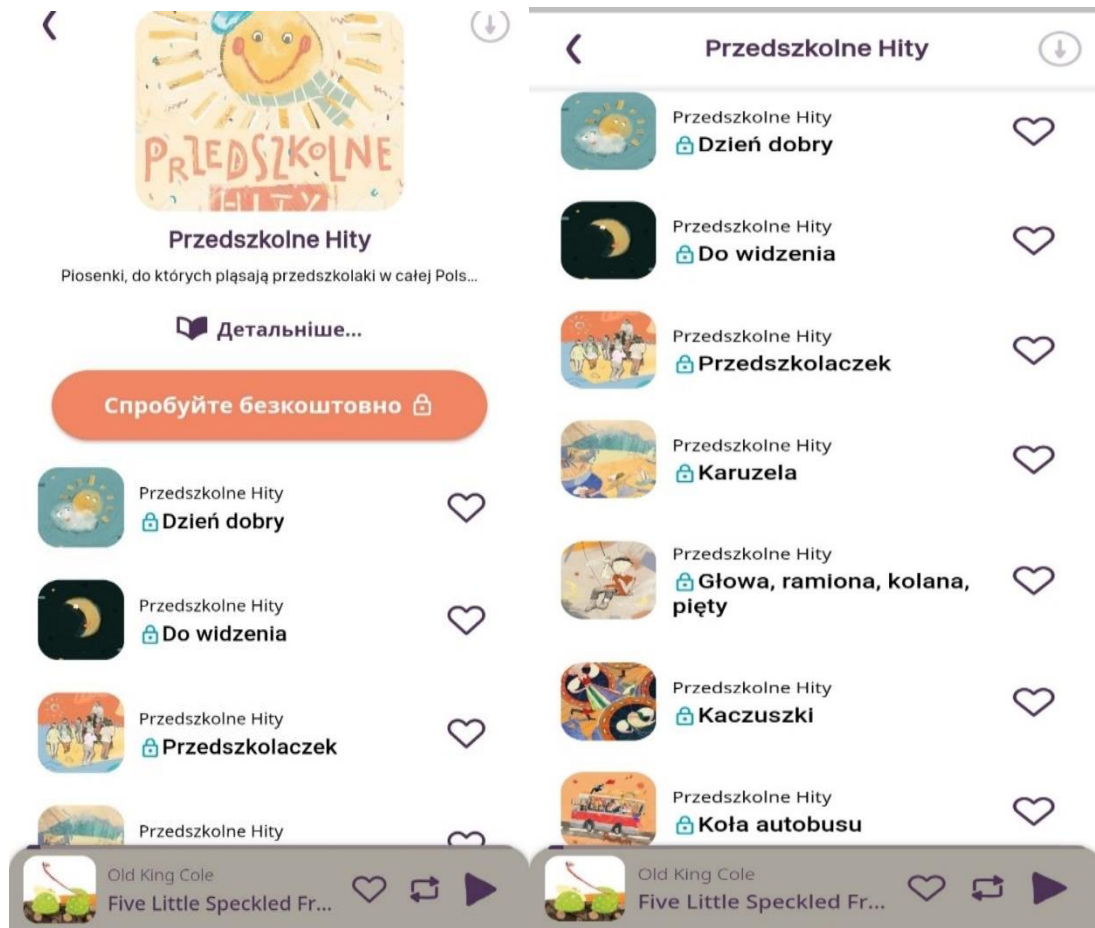

Рисунок 2.2

Мобільний додаток можна встановити і на телефоні, і на планшеті чи ноутбучі та оформити користування (це фото додатку з мого телефону).

Ютуб-канал Фрузякі (Fruziaki) з простими пісеньками з невибагливими словами та мелодіями, про ситуації та питання з щоденного побуту дошкільнят. Головна героїня лялька Фрузя, яка живе в дитячому садку разом з іншими м'якими звірятками та допомагає дітям вирішувати проблеми та вчить їх позитивно ставитися до життя і мріяти.

Канал Пані Ритміка (PaniRytmika) – це канал мисткині Йоанни Єчмьонки із творчим псевдонімом Пані Ритміка, який розрахований на дітей, батьків та

вчителів з безліччю пісень до різних свят, пор року, сезонних забавок, з кумедними текстами та якісним музичним супроводом та з авторськими піснями.

Можливо і самотійно вибрати пісні, то вже рекомендації для підлітків чи старших учнів, та використовуючи ряд кроків розширювати мовний словниковий запас: вибираємо польську пісню, яка подобається; знаходимо її текст в інтернеті, можливо використовуємо сервіс Tekstowo.pl; перекладаємо текст пісні, можна підписувати переклад під кожним рядком польського тексту пісні на випадок, якщо підзабудеться; далі прослуховувати кілька разів пісню, дивлячись на текст з перекладом та підспівувати; звертати увагу на вимову слів, старатися запам'ятовувати значення; прослуховувати пісню протягом дня, згадувати значення слів. Така практика покращить сприйняття польської мови на слух, розуміння мови, допоможе поповнити словниковий запас і просто зробить будні приємними і кращими. Можна використати такі пісні:

Відома композиція «Jeśli Tylko Chcesz» Ян Борійович та Павло Кукіз є потужною емоційною баладою, заспівана простими словами, яку можна співати у караоке.

Трек групи IPA «Onajestzesnu» виконують на весільних заходах, днях народження і навіть на футбольних стадіонах, є дуже пізнаваним у Польщі як класика польської поп-музики.

Хіт польського гурту Masters, який був створений у 2007 році в польському місті Замбрув, «Żonamoja» 2008 року є класикою польської музики у стилі diskopoloidance, дуже подобається полякам та набув популярності і в Україні.

Stolat - її автор невідомий, але ця пісня з польської народної музики була переспівана і добре відома. Пісня коротка, часто використовується як тост, тому з її допомогою легко вчитися.

Акцент є популярним у Польщі гуртом (був створений ще у 1989 році), що виконує пісні у жанрі diskopolo, а їхні хіти багато років посідають перші сходинки у польських чартах. Найпопулярнішою піснею групи є хіт «Przezwyciężone», який отримав безліч польських музичних нагород.

«Weekend» - польський бой-бенд, створений у 2000 році. Найвідоміша пісня – хіт «Onatańczydlamnie», записаний у 2012 році та за результатами голосування «DiscoPolo хіт усіх часів» у 2013 році зайняв друге місце. У квітні 2016 року пісня, завдяки мільйонам переглядів на YouTube, була включена до списку Топ-100 найкращих хітів усього світу.

Czadoman – Rudatańczyjakszalona – у 2015 році на фестивалі PolsatSuperHitMusic відеоролик на цю пісню польського виконавця у стилі diskopoloidance посів третє місце в категорії «Хіти мережі» за найбільшою кількістю переглядів на YouTube.

SylwiaGrzeszczak – польська співачка, композитор та автор текстів. Її альбоми «Senoprzyszłości» і «Komponując» стали платиновими. А пісня «Tamtadziejczyna» (2016) - це перший сингл після трирічної перерви, який одразу став справжнім хітом. SylwiaGrzeszczak отримала три номінації на премію EskaMusicAwards: "«Кращий хіт», «Кращий співак» та «Кращий відеокліп» і взяла нагороду в останніх двох номінаціях. Окрім цього вона отримала нагороду «Радіопрорив RMFFM та Polsat», а сама пісня «Tamtadziejczyna» зайняла 1-е місце в списку Airplay як найбільш відтворювана пісня на польських радіостанціях.

DonatanCleo feat. Enej – «Brać» - ця жартівлива польсько-українська пісня про унікальність і спорідненість слов'янських народів, в тому числі українців і поляків, у спільному виконанні DonatanCleo та гурту Enej, що вийшла у 2014 році. Cleo (Йоанна Клепко) – польська співачка, у 2014 році разом з Donatan (Вітольд Чамара) брав участь у пісенному конкурсі Євробачення.

Enej – Kamień znapisemLove – жартівлива пісня вийшла у 2015 році і стала вельми популярною. А сам польський рок-гурт «Енеј» був створений ще у 2002 році в Ольштині братами Петром і Павлом Солодухами. Гурт виконує пісні польською та українськими мовами. Більшість складу гурту має українське коріння і не випадково назва гурту походить від імені головного героя поеми «Енеїда» українського письменника Івана Котляревського.

Подібних пісень насправді багато, тож можна шукати і підбирати з ресурсу vsetutpl.com та подібних за своїми вподобаннями, головне оточити себе пісенною польською мовою і не зупинятися, тоді процес навчання буде ефективним.

ВИСНОВКИ

Знання польської мови допомагає розвинути навички, прокачати свої компетенції, відкрити та отримати нові можливості, вдосконалити вміння та дозволяє вільно жити, навчатися, розширяти власні пізнання і спілкуватися, створюючи мережу контактів для взаємодії та налагодження спільної командної роботи або особистої професійної діяльності. Тому робимо висновки, що основні причини для вивчення іноземної мови є актуальними у сучасних реаліях. Вивчення іноземної мови є складним, але надзвичайно захопливим процесом, який вимагає використання різноманітних методичних підходів. Найбільш ефективним та водночас цікавим методом є використання музики, зокрема пісень, завдяки повторенню – один з базових принципів вивчення мови. Тож думка про важливість використання засобів емоційного впливу на учнів під час вивчення іноземних мов обґрунтовувалася у продовж тривалого часу і лишається актуальною у сучасних освітніх умовах.

З наведеного аналізу та обґрунтування використання пісень для вивчення іноземної мови можна зробити висновок, що метою має бути не лише введення нової лексики та розширення словникового запасу, а й ставлення певних фонетичних та граматичних завдань при використанні пісенного матеріалу. Адже збагачуються вправи, і пісні запобігають одноманітності під час занять, що в свою чергу пробуджує інтерес учнів через відмінність від традиційних методів викладання.

Спільне прослуховування й виконання пісень створює освітній потенціал, сприяє формуванню відповідних мовних, мовленнєвих, міжкультурних і

комунікативних компетенцій.Проведене дослідження процесу формування компетентностей учнів під час використання пісенного матеріалу, проаналізовані переваги застосування та етапова методика роботи над піснею, а також розкриті які функції виконує пісенний матеріал при навчанні іноземної мови, завдяки чому відбувається максимальне залучення учня до вивчення мови впродовж всіх етапів навчання на уроці.

Процес навчання буде ефективним лише за правильного підбору пісенного матеріалу, на який впливає низька чинників, розкритих у роботі, а також впровадження і активного використання умов для повноцінного сприйняття здобувачами переваг застосування пісенного матеріалу, варіанти яких були запропоновані в процесі дослідження використання пісенного матеріалу. Водночас необхідно пам'ятати й про індивідуальний підхід до можливостей, спроможностей учнів, їх особливостей та емоційної складової у сучасних реаліях життя.

Після проведеного аналізу використання пісенного матеріалу у підручниках і посібниках та надання додаткових ресурсів для відбору та приклади використання пісень для вивчення польської мови можна зазначити, що процес залучення пісень у опрацювання навчального матеріалу знаходиться на стартовому етапі в напрямку зростання можливостей вчителя урізноманітнення форми роботи на уроці, що робить сам урок яскравим і цікавішим, з розвитком навичок аудіювання, читання, письма та усного мовлення, підвищує рівень мотивації, атмосфери співробітництва, забезпечення розвитку та саморозвитку творчої особистості.

Узагальнюючи, варто визначити, що за умови послідовного й системного підходу до формування іномовної компетентності на всіх етапах вивчення мови в школі, а також поступового використання обраних методів, прийомів, видів і форм навчальної діяльності видається можливим покращити рівень знання мови та уміння й навички: говорити на різні по складності теми, розуміти суть відеоряду, що супроводжується зображенням, розуміти репортажі, інтерв'ю,

читати і короткі тексти і спеціалізовану літературу, написати чітке повідомлення, звіт, текст.

Вищесказане дозволяє констатувати, що обумовлена необхідність змінювати традиційні рамки уроку, посилювати його місткість, підвищувати рівень індивідуалізації навчання і самостійної роботи учнів, розвивати їх творчу активність. В педагогіці відбувається перебудова практики і методів роботи, а головною є проблема підтримки інтересу учня до навчання взагалі та іноземної мови зокрема. Проведене дослідження не вичерпує всіх можливих аспектів порушеної методологічної проблеми. Потребує подальше теоретичне осмислення та практичного обґрунтування та напрацьовувань по темі використання пісенного матеріалу для вивчення на уроках польської мови, розробки посібників з практичними варіантами використання пісень для опрацювання тематичного матеріалу, розробки та оновлення ресурсного матеріалу відповідно до сучасних варіантів, створення та утримання технічних можливостей для викладачів по відтворення музичного супроводу в рамках уроку до пісенного матеріалу.

Вивчення пісенної лексики на уроках польської мови є ефективним і багатогранним засобом формування мовних і комунікативних компетентностей. Пісня як автентичний текст дозволяє інтегрувати лексичну, граматичну, фонетичну та культурологічну складові навчання. Завдяки своїм особливостям вона полегшує засвоєння матеріалу, створює позитивний емоційний фон, сприяє формуванню інтересу до мови й культури Польщі. Систематичне використання пісенних текстів робить урок живим, динамічним та змістовним, а опанування нової лексики — природним і ефективним.

З огляду на зазначене, використання пісень є ефективним та доступним методом вивчення польської мови. Це дозволяє не лише засвоювати мовний матеріал, а й формувати емоційно позитивне ставлення до процесу навчання, розширювати культурний світогляд та створювати умови для природного освоєння мовлення. Інтеграція музики в освітній процес сприяє прискоренню мовленнєвого прогресу та формуванню комунікативної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Н. А. Навчання іноземних мов через активізацію мовних можливостей людини на основі музичного сприйняття - Англійська мова та література – 2005, № 19–21 – С. 5–6.
2. Бабина Т.Ф. Підручник Польська мова 2 клас – Перун – Ірпінь, 2019р.
3. Бабина Т.Ф. Підручник Польська мова для 3 класу –Перун – Ірпінь, 2020р.
4. Бех І. Молодший школяр у вікових закономірностях - Поч. шк. – 2015 - № 1 – С.10 – 13.
5. Білоножко Н. Використання музичних виражальних засобів у процесі навчання англійській мові - Іноземні мови - 2001 - №4 – С. 16.
6. Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Підручник для 10 класу Польська мова 6й рік навчання – Чернівці – Букрек - 2018р.
7. Біленька-Свистович Л.В., Ковальський Є. Польська мова для 5 класу (1й рік навчання) – Чернівці – Букрек, 2018р.
8. Возняк В. С. Співвідношення розсудку і розуму як філософсько-педагогічна проблема: Монографія – Дрогобич – 2008 – 357 с.
9. Войцева О., Бучацька Т. Підручник для 1 класу Польська мова - 2023р.
10. Войцева О.А. Польська мова : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – 2-е вид. – Чернівці – Букрек– 2010–381 с.
11. Волощенко О.В. Підручник 2 клас з навчання польською мовою « Я досліджую світ» (у 2х частинах), 2019р.

12. Гора Т. В., Нездропка Л. П. Застосування пісень на уроках англійської мови в початкових та середніх класах - Таврійський вісник освіти – 2014 – № 1(45).
13. Гуревич О. В. Використання сучасних пісень на уроці англійської мови– Англійська мова та література: науково-методичний журнал – 2009 – № 25(вересень) – с.13–18.
14. Давидова М. В. Підвищуємо якість навчання школярів іноземних мов – Харків: Основа,2016–111 с - (Б-ка журн. «Англійська мова та література. Вип. 10).
15. Деркач Ю.Я. Пісня як ефективний засіб формування лексичних навиків на уроках англійської мови в початкових класах -Молодий вчений - № 10 (98) - 2021 р. –с.54 – 56.
16. Джеймс Клір Незначні зміни, значні результати – К.: Видавнича група КМ-БУКС,2025. – 304с.
17. Джон П. Стрелекі Велика п'ятірка для життя – Харків – Vivat – 2025 – 237с.
18. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник– К.:Академвидав – 2004 – с.352 .
19. Дьяченко Н. П. Вірші, римування та пісні як засіб підвищення ефективності уроку англійської мови - Педагогічний вісник- 2004 –№ 3 –с.30-33.
20. Іваночко Г.О., Жекова Л.О., Олексин Н.М. Вивчення польської мови за допомогою пісень // <https://isu-conference.com/arkhiv/progressive-approaches-in-science-and-engineering-26-11-25/>
21. Капітан Т.А. Роль пісні в процесі навчання англійської мови - наукові записки Серія: Педагогічні науки – 2018 - Випуск 172 - с.236 – 238.
22. Карпенко О. Вивчення іноземної мови через пісню і музику - Англійська мова і література – 2004, №12 – с.2 – 3.
23. Квіти України. Антологія перекладів українських пісень польською мовою для учнів закладів загальної середньої освіти та студентів першого бакалаврського рівня освіти спеціальності 014 «Середня освіта (Польська мова та зарубіжна література)» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література

польська, англійська)» / Авторка передмови та перекладів, упорядник Ганна Іваночко. – Дрогобич: Посвіт, 2024 р. – 92 с.

24. Корницька Ж. Музика як засіб формування іншомовної фонетичної компетентності. *Іноземні мови в школі*, 2020. №2. С. 45–49.

25. Копач О. О. Особливості використання пісенного матеріалу на уроках англійської мови - Мова і культура- 2011 – Вип. 14–т. 5. – С.430 – 434.

26. Лебедь Р.К., Слободян І.А. Підручник для 1 класу Польська мова. Буквар (у 2х частинах)–2018р.

27. Лебедь Р.К., Слободян І.А. Підручник 2 клас Польська мова та читання (у 2х частинах)–2019р.

28. Лебедь Р.К., Слободян І.А. Підручник Польська мова та читання для 3 класу– 2020р.

29. Луцик Д.В. Польська мова – Буквар, 2018р.

30. Мазурок Л. Використання музики та пісні на уроках французької мови як засобу розвитку творчих здібностей учнів та підвищення ефективності навчального процесу–Інозем. Мови в сучас. шк. : наук.-метод. журн. – 2013, № 5– С.15 – 25.

31. Масол Л.М. Sztukaklasa 2, 2019р.

32. Мاستиляк В. Довідничок для учнів. Польська мова. Початковий рівень - 2018р.

33. Мишко С.А. Музика у викладанні іноземних мов – 2015р. - Електронний депозитарій ДВНЗ УжНУ.

34. Нікішова Т., Башманівський О., Яриновська К. Методика викладання польської мови в новій українській школі -Навчальний посібник ЖДУ Житомир, 2024р.

35. Піддубна М. Роль пісенного матеріалу у вивченні іноземних мов. *Сучасна філологія*, 2019. Т. 12. С. 112–118.

36. Савченко І. П. Вірші та пісні на уроках англійської мови в початкових класах - Англійська мова та література – 2004р. –№ 1–14 с.

37. Савченко О. Початкова освіта в контексті ідей Нової української школи - Рідна школа – 2018р. - № 1 – 2. – с.3 – 7.
38. Семененко О.В. Методичний посібник «Використання віршів і пісень на уроках німецької мови як другої іноземної» 5-й клас(перший рік навчання)– м.Кілія, 2018р.
39. Стом О. Пісні на уроках англійської мови - Англійська мова і література – 2004р. - №36 - с.5 – 7.
40. Сцисловська О. Вивчення англійської мови за допомогою улюблених пісень – English – 2015р. –№ 3 (February) – с. 8.
41. Ткаченко О. А. Філософія освіти. Хрестоматія – Дрогобич – 2021р.
42. Філоненко Т.Б. Методичний посібник Використання пісень на уроках англійської мови як засіб формування іншомовної компетентності учнів початкової школи–Біла Церква – 2020р.
43. Шевченко О.М.Пісенне мистецтво на заняттях з української мови як іноземної - Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки ПДМУ – 2022р.
44. Шиманська О. Застосування автентичних пісень у процесі навчання польської мови як іноземної. *Польська філологія та культурологія*, 2021. №1. С. 73–79.
45. Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska F., Sławiński J. Słownik terminów literackich – Vademecum Polonisty – 2008. – 706 s.
46. Słownik terminów (literackich i nie tylko) online // <https://stl.lekturki.pl/>
47. https://hochuwpolsku.com/uk/vidpochinok/najkrashhi-polski-pisni-dlya-vivchennya-movi.html#google_vignette
48. <http://vsetutpl.com/10-polskykh-pisen-yaki-vzirvaly-internet>
49. <https://www.youtube.com/watch?v=bXngQYb7ml0>
50. <https://www.youtube.com/watch?v=Fag7UlnG48M>
51. <https://www.youtube.com/watch?v=ZrSVmtLBulw>

ДОДАТКИ

Таблиця 1.1. Процес формування компетентностей учнів під час використання пісенного матеріалу

Аспекти	Переваги та засоби	Етапи уроку	Функції, що реалізують пісні	Етап роботи над піснею
Атмосфера на уроці	приємна атмосфера, позитивні емоції засіб релаксації, заспокоєння фізкультхвилинка	середина уроку, кінець уроку	емоційна, розвиваюча	етап перед прослуховування етап перед прослуховування етап безпосереднього прослуховування

Введення лексики	словник учня мовлення пам'ять	на початку уроку як зарядка, етап введення та закріплення матеріалу	навчальна	етап безпосереднього прослуховування
Допоміжний матеріал	ігри співпраця, налагодження командної роботи розкриття талантів, творчих здібностей розширення горизонтів	будь який етап уроку як стимул розвитку вмінь та навичок мовлення	розвиваюча	етап безпосереднього прослуховування етап після прослуховування
Ознайомлення з культурою країни	- тематичні знання(свята, традиції, події) - музична культура(групи, виконавці, автори, конкурси, події) - географія, історія та пам'ятки	будь який етап уроку як стимул розвитку вмінь та навичок мовлення	освітня	етап після прослуховування

Конспект заняття

Тема: *Вивчення пісень на уроках польської мови*

Тип заняття: комбінований урок (формування лексичних, аудитивних і вимовних навичок)

Мета уроку:

Навчальні:

- ознайомити учнів з лексикою, що трапляється в сучасних польських піснях;
- удосконалити навички аудіювання та вимови;
- сформувати вміння аналізувати зміст пісні та виділяти ключові мовні одиниці.

Розвивальні:

- розвивати мовну здогадку, мовленнєву пам'ять, творче мислення;
- формувати вміння працювати в групах і висловлювати власну думку.

Виховні:

- виховувати інтерес до польської культури, музики та мистецтва;
- формувати позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови.

Обладнання:

- аудіозапис польської пісні (наприклад: Dawid Podsiadło – „Nieznajomy” або інша, за вибором учителя);
- текст пісні (з пропусками для вправ);
- картки з лексикою;
- мультимедійна презентація.

Хід заняття

1. Організаційний момент (1–2 хв.)

Привітання, налаштування на роботу, короткий вступ до теми:

„Сьогодні ми дізнаємося, як за допомогою пісень можна легко та цікаво вивчати польську мову”.

2. Мотивація і підготовка до сприймання (5 хв.)

Бесіда:

- Чи слухаєте ви польські пісні?
- Яких польських виконавців знаєте?
- Чому пісні допомагають вивчати мову?

Презентація теми:

Учитель коротко пояснює, що пісні — джерело живої лексики, правильної вимови й культурної інформації.

3. Передтекстовий етап (7–10 хв.)

1. Введення теми пісні.

Учитель показує ключові слова (на картках або слайдах).

Учні здогадуються за малюнками чи словами, про що може бути пісня.

2. Робота з новою лексикою.

Учні групують слова за значенням; складають короткі речення; підбирають синоніми або визначення.

4. Прослуховування пісні (текстовий етап) (10 хв.)

Перше прослуховування (загальне):

- учні слухають пісню без тексту;
- завдання: визначити загальний настрій пісні (весела, сумна, романтична тощо).

Друге прослуховування (з текстом із пропусками):

- учні заповнюють пропуски словами;
- перевірка та обговорення правильних відповідей.

5. Післятекстовий етап (15 хв.)

1. Аналіз лексики:

- знайти фразеологізми або незвичні вирази;
- визначити емоційно забарвлені слова.

2. Граматичний аспект:

- звернути увагу на вживання дієслів (час минулий/теперішній), займенників, звертань;
- коротке пояснення певної конструкції (за потреби).

3. Творче завдання (робота в групах):

- скласти 3–4 речення про зміст пісні;
- створити короткий діалог між героями пісні;
- придумати альтернативний рядок або продовження пісні.

4. Культурний аспект:

- коротко обговорити виконавця, жанр, соціальний або емоційний контекст пісні.

6. Підсумок заняття (3–5 хв.)

Учитель разом з учнями формулює висновки:

- які нові слова вивчили?
- що допомогло краще запам'ятати лексику?
- як пісні можуть допомогти у вивченні польської мови?

7. Домашнє завдання

Варіант 1:

Вибрати польську пісню, знайти 5–7 нових слів, виписати та скласти з ними речення.

Варіант 2:

Створити коротку презентацію про улюблену польську пісню: виконавець, тема, нові слова, власні враження.

Варіант 3:

Написати міні-рецензію (5–7 речень) на прослухану науроці пісню.